

Draaiboek Training Eye Movement Dual Task (EMDT)

Data: verschilt per GGZ instelling

Locatie: GGZ instellingen landelijk verspreid

Tijd: 09:30 – 15:00 uur

Docenten:

Prof. dr. Ad Kerkhof

Dr. Marit Sijbrandij

Prof. dr. Marcus Huibers

Jaël van Bentum

Marieke Hesseling

Inhoudsopgave

1.	Training Eye Movement Dual Task	3
1.1	Inleiding	3
1.2	Docenten.....	3
1.3	Leerdoelen.....	4
1.3.1	Kennis	5
1.3.2	Vaardigheden	5
1.3.3	Attitude	5
1.4	Inhoud training	5
1.5	Omvang	6
2.	Draaiboek bijeenkomst EMDT	8

1. Training Eye Movement Dual Task

De training Eye Movement Dual Task (EMDT) is bestemd voor psychologen (in opleiding), psychotherapeuten (in opleiding), klinisch psychologen (in opleiding), en psychiaters (in opleiding) die in kader van het Simagery onderzoek suïcidale intrusies zullen behandelen door middel van deze additionele interventie.

1.1 Inleiding

Suïcide is een groot maatschappelijk en gezondheidsprobleem dat rond de 3-9% van de wereldpopulatie raakt. In 2017, waren er alleen al in Nederland gemiddeld 5,3 zelfdodingen per dag. Uit onderzoek en ervaringen uit de klinische praktijk blijkt dat veel patiënten met een unipolaire of bipolaire depressieve stoornis last hebben van steeds herhalende en zich opdringende beelden aan zelfdoding (suïcidale intrusies). De intrusies gaan vaak over de toekomstige eigen zelfdoding (flashforwards), over de gevolgen ervan, of om terugkerende beelden van situaties die de aanleiding vormen voor de wens een einde aan het leven te maken. Een groot aantal experimentele studies heeft aangetoond dat de frequentie, negatieve emoties, of beiden, van flashbacks en flashforwards blijvend afnemen wanneer de participant tijdens het ophalen van deze beelden een duale taak uitvoert die het werkgeheugen belast.

De additionele interventie is gebaseerd op de Eye Movement Desensitization and Reprocessing (EMDR) procedure zoals beschreven in het EMDR Standaardprotocol (Ten Broeke & de Jongh, 2012; Ten Broeke & de Jongh, 2016). Deze workshop gaat er van uit dat deelnemers een voorkennis hebben betreft deze behandeling. Momenteel zijn er meerde clinici die de EMDR techniek toepassen op suïcidale gedachten/ideatie met veelbelovende uitkomsten. Echter is deze behandelmethode tot op heden nog niet wetenschappelijk bewezen voor het toepassen op suïcidale intrusies. Door middel van het Simagery onderzoek wordt er geëvalueerd of het gebruik van een duale taak, de suïcidale beelden en gedachten doet afnemen, en daarmee eventueel de transitie van suïcidale gedachten naar suïcidaal gedrag kan voorkomen. Het trainen van de therapeuten in de deelnemende GGZ instellingen vereenvoudigd de implementatie zodra het onderzoek is uitgevoerd.

Het EMDT onderzoeksprotocol is met behulp van patiënten, behandelaren, en experts op het gebied van EMDR en suïcidaliteit samengesteld. Op basis van deze elkaar aanvullende sporen wordt beoogd dat de deelnemer aan het eind van de training de kennis en vaardigheden heeft verworven om de Eye Movement Dual Task uit te voeren bij patiënten die suïcidale intrusies als een last ervaren.

1.2 Docenten

De (gast)docenten zijn:

Prof. Dr. Ad Kerkhof

Ad Kerkhof, klinisch psycholoog (BIG), hoogleraar klinische psychologie, psychopathologie en suïcidepreventie aan de Vrije Universiteit te Amsterdam, faculteit der Gedrags- en Bewegingswetenschappen, afdeling klinische psychologie. Hij verrichtte wetenschappelijk

onderzoek naar de epidemiologie van suïcidepogingen, houding t.o.v. suïcide, suïcide onder ouderen, suïcide in detentie, en suïcide onder asielzoekers. Hij was hoofdredacteur van Crisis, het wetenschappelijk tijdschrift van de International Association for Suïcide Prevention, en hoofdopleider van de postdoctorale beroepsopleidingen tot GZ-psycholoog en Klinisch Psycholoog. Hij werkt tevens als psychotherapeut in eigen praktijk en is EMDR practitioner.

Dr. Marit Sijbrandij

Marit Sijbrandij is universitair hoofddocent aan de Vrije Universiteit te Amsterdam, en draagt de verantwoordelijkheid voor het coördineren, evalueren, en begeleiden van de klinische stages bij de afdeling klinische psychologie. Ze is de supervisor voor de Basisaantekening Psychodiagnostiek (BAPD) certificaat en tevens vice-president van de Nederlandstalige vereniging voor Psychotrauma. Marit is al meer dan 15 jaar een actieve onderzoeker op het gebied van traumatische stress. Een paar van haar hoofdgebieden zijn de preventie en behandeling van posttraumatische stressstoornis (PTSS) en de wereldwijde geestelijke gezondheid. Ze heeft o.a. zeven onderzoeksprojecten afgerond waarin interventies bij traumatische stresspopulaties werden geëvalueerd.

Prof. dr. Marcus Huibers

Marcus Huibers is hoogleraar klinische psychologie en experimentele psychotherapie aan de Vrije Universiteit te Amsterdam, met een adjunct-functie aan de Universiteit van Pennsylvania. Hij is docent centrale RINO groep en tevens werkt hij als psychotherapeut op de polikliniek depressie bij GGZ inGeest. Naast zijn plek in het onderwijs vult hij een variatie aan bestuursrollen waaronder secretaris bestuur sectie stemmingstoornissen (VGCT), voorzitter college specialismen gezondheidszorgpsycholoog en psychotherapeut (FGZPT) en programmabestuurder Leergang Onderwijskundig Leiderschap bij de VU en Universiteit Utrecht. Zijn onderzoek richt zich voornamelijk op de behandelstrategieën voor depressie en de onderliggende mechanismen van verandering.

Jaël van Bentum

Jaël van Bentum is de promovenda op het Simagery onderzoek. Ze is werkzaam geweest bij de Crisis Intervention & Suicide Prevention Center in Vancouver (Canada) waarbij ze telefonisch suïcidale personen en personen in crisis te hulp stond en ingreep indien nodig.

Marieke Hesseling

Marieke Hesseling is werkzaam bij GGZ inGeest te Amsterdam als gezondheidspsycholoog en is momenteel in opleiding tot klinisch psycholoog. Tevens is ze tutor voor het CGT onderwijs voor artsen in opleiding tot psychiater. Ze bezit vaardigheden in verschillende behandelmethodes waaronder schematherapie, interpersoonlijke therapie, cognitieve gedragstherapie en cognitive behavioral analysis system of psychotherapy (CBASP). Marieke Hesseling is EMDR practitioner en heeft de EMDT interventie uitgevoerd gedurende fase 1 (pilot studie). Tevens heeft ze meegeholpen aan het verder optimaliseren van het EMDT onderzoeksprotocol.

1.3 Leerdoelen

Het uiteindelijke doel is dat de cursist aan het einde van de training in staat is om de additionele Eye Movement Dual Task in kader van het Simagery onderzoek onder supervisie naar behoren uit te kunnen voeren.

In de training worden de volgende leerdoelen nagestreefd wat betreft kennis, vaardigheden, en attitude:

1.3.1 Kennis

- Inhoudelijke kennis verwerven met betrekking tot het behandelen van suïcidaliteit
- Inhoudelijke kennis verwerven met betrekking tot het behandelen van suïcidale intrusies.
- Inhoudelijke kennis verwerven met betrekking tot de theoretische achtergrond en potentiële effectiviteit van duale taken met betrekking tot suïcidale intrusies.
- Inhoudelijke kennis verwerven met betrekking tot het Simagery onderzoeksprotocol.

1.3.2 Vaardigheden

- Het uitleggen van de EMDT additionele behandeling aan de patiënt.
- Het uitvragen van een suïcidale intrusie om een targetbeeld te vormen.
- De Eye Movement Dual Task additionele interventie kunnen uitvoeren op suïcidale intrusies.
- Kunnen inschatten wanneer de EMDT additionele behandeling afgesloten kan worden (dit zal onder begeleiding gaan gedurende het onderzoek).

1.3.3 Attitude

- Er op gericht zijn een goede samenwerkingsrelatie met de cliënt na te streven.
- ‘Weerstand’ zien als een vorm van feedback, een startpunt vormend voor een gezamenlijk zoeken.
- In het contact met de patiënt zich verantwoordelijk weten voor het therapeutisch proces en de therapeutische relatie, en de nodige verantwoordelijkheden ook bij de patiënt kunnen laten.
- Er op gericht zijn een goede samenwerkingsrelatie met de supervisor gedurende intervisies.

1.4 Inhoud training

Deel 1

In het eerste gedeelte (1,5 uur) zal het behandelen van suïcidaliteit aan bod komen. Prof. dr. Kerkhof zal een korte opfrisser geven over een aantal onderwerpen. Terminologie en definities, epidemiologie van suïcidaal gedrag, mogelijke verklaringen, en richtlijnen voor de behandeling van suïcidaliteit komen kort aan bod. Cursisten worden geadviseerd om hoofdstukken 1 t/m 4 van Van Luyn en Kerkhof (2016) vooraf te lezen. Vervolgens zal Ad Kerkhof met gebruik van casussen uit zijn eigen praktijk zijn ervaring met het behandelen van suïcidaliteit en suïcidale intrusies met oogbewegingen delen.

Deel 2

In het tweede gedeelte (1 uur) zullen projectleider Marit Sijbrandij en uitvoerend onderzoeker Jaël van Bentum stapsgewijs het Simagery onderzoeksprotocol doorlopen. Cursisten hebben vooraf al een presentatie binnen hun GGZ instelling gehad over de inhoud en doel van het Simagery onderzoek. Gedurende dit deel wordt het doel van de additionele behandeling kort herhaald en het profiel van de participanten beschreven die geïncludeerd worden aan dit

onderzoek. Deel 2 is interactief, en tijdens het bespreken van het onderzoeksprotocol kunnen vragen worden gesteld.

Intakegesprek EMDT behandeling

In dit gedeelte wordt alles in en rondom de behandeling beschreven, en hoe de therapeut dit het beste aan de patiënt kan uitleggen. Verschillende onderwerpen komen aan bod, zoals wat het doel van de behandeling is en hoe de duale taak werkt. Vaak zijn patiënten bekend met de EMDR behandeling, en de verschillen en overeenkomsten tussen EMDT en EMDR worden aangekaart. Belangrijk gedurende dit onderdeel is dat de veiligheidsaspecten rondom het uitvoeren van de behandeling behandeld worden. Het veiligheidsprotocol wordt besproken en de afspraken die er met de patiënten gemaakt worden rondom veiligheid.

Eye Movement Dual Task

De volgende onderwerpen van de interventie worden besproken:

- Scherpstellen targetbeeld
- Negatieve cognitie
- Oogbewegingen
- Afsluiten EMDT sessie
- Vervolg sessies

Deel 3

Tijdens het laatste gedeelte (2 uur) zal het gebruik van de lichtbalk (indien therapeuten daar nog geen ervaring mee hebben) geoefend worden. Vervolgens is er de mogelijkheid om, door middel van bestaande scenario's, te oefenen om de Eye Movement Dual Task toe te passen op suïcidale intrusies. De voorbeelden zijn op basis van de pilot studie (zie trial register: NTR7202) die succesvol is uitgevoerd. Tevens zijn er een paar voorbeelden uit de eigen praktijk van Ad Kerkhof beschreven. Gastdocent Marieke Hesseling zal met haar ervaring met de EMDT interventie de oefenrondes begeleiden.

Voorbeelden suïcidale intrusies:

- Spring van flat (verschillende eind scenario's)
- Ophangen in huis
- Pillen in woonkamer
- Ziet zichzelf cocktail van pillen nemen
- Pillen op nachtkastje
- Polsen doorsnijden in badkamer
- Gevonden worden door familie leden

Dit is ook het deel waarin de cursisten geëvalueerd worden op hun opgedane kennis. Gedurende de afsluiting zal er besproken worden hoe de intervisies gedaan worden en hoe de behandeling in kader van het onderzoek is opgezet.

1.5 Omvang

De cursus bestaat uit één bijeenkomst van 5 uur (inclusief korte pauze). De bijeenkomst zal plaatsvinden op locatie waar de getrainde EMDT- therapeuten werken (GGZ instelling). Deze

instellingen zijn landelijk verspreid (o.a. Altrecht, Dimence, Pro Persona, GGZ Eindhoven, GGZ Oost-Brabant en het Vincent van Gogh Instituut). De cursisten zijn van tevoren al op de hoogte gebracht van het Simagery onderzoek door middel van een presentatie (gegeven door uitvoerend onderzoeker Jaël van Bentum). Naast de eenmalige bijeenkomst is er verplicht literatuur die vooraf bestudeerd moet worden.

2. Draaiboek bijeenkomst EMDT

Datum: verschilt per GGZ instelling

Onderwerp: Het behandelen van suïcidale intrusies door middel van oogbewegingen (EMDT interventie)

Samenvatting: In de bijeenkomst wordt aandacht besteed aan de theoretische achtergrond van suïcidale flash-forwards/intrusies, het Simagery onderzoeksprotocol, en het oefenen van de technieken/behandeling.

Doelstellingen

In de training worden de volgende leerdoelen nagestreefd wat betreft kennis, vaardigheden, en attitude:

Kennis

- Inhoudelijke kennis verwerven met betrekking tot het behandelen van suïcidaliteit
- Inhoudelijke kennis verwerven met betrekking tot het behandelen van suïcidale intrusies.
- Inhoudelijke kennis verwerven met betrekking tot de theoretische achtergrond en potentiële effectiviteit van duale taken met betrekking tot suïcidale intrusies.
- Inhoudelijke kennis verwerven met betrekking tot het Simagery onderzoeksprotocol.

Vaardigheden

- Het uitleggen van de EMDT additionele behandeling aan de patiënt.
- Het uitvragen van een suïcidale intrusie om een targetbeeld te vormen.
- De Eye Movement Dual Task additionele interventie kunnen uitvoeren op suïcidale intrusies.
- Kunnen inschatten wanneer de EMDT additionele behandeling afgesloten kan worden (dit zal onder begeleiding gaan gedurende het onderzoek).

Attitude

- Er op gericht zijn een goede samenwerkingsrelatie met de cliënt na te streven.
- ‘Weerstand’ zien als een vorm van feedback, een startpunt vormend voor een gezamenlijk zoeken.
- In het contact met de patiënt zich verantwoordelijk weten voor het therapeutisch proces en de therapeutische relatie, en de nodige verantwoordelijkheden ook bij de patiënt kunnen laten.
- Er op gericht zijn een goede samenwerkingsrelatie met de supervisor gedurende intervisies.

Programma

9:30-10:00 Kennismaking en bespreking trainingsopzet en huishoudelijke informatie

10:00-11:30 Deel 1: Achtergrond suïcidaliteit en suïcidale intrusies

11:00-12:30 Deel 2: Doornemen Simagery onderzoeksprotocol

12:30-13:00 Lunchpauze

13:00-15:00 Oefenrondes/rollenspel

Literatuur verplicht vooraf

van Bentum, J., Sijbrandij, M., Huibers, M., Huisman, A., Arntz, A., Holmes, E., & Kerkhof, A. (2017). Treatment of Intrusive Suicidal Imagery Using Eye Movements. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 14(7), 714. doi:10.3390/ijerph14070714Holmes, 2007

Aanbevolen uit boek:

Hoofdstukken 1 t/m 4 van:

- Kerkhof, A., & Luyn, J. B. (2016). *Behandeling van suïcidaal gedrag in de praktijk van de GGZ*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum. doi:10.1007/978-90-368-0972-6

Evaluatie

Rollenspel scenario's gedurende deel 3 worden opgenomen en geëvalueerd. Na de training zullen de EMDT-therapeuten supervisie o.l.v. Ad Kerkhof ontvangen tijdens het uitvoeren van de EMDT interventie in kader van het Simagery onderzoek.